תמ"ק פ"ו

(א) הפסק בין הברכה למצוה או בין הברכה לאכילה וכיו"ב אם פסולו רק משום היסח הדעת, או גם משום שהברכה אין לה על מה לחול

יש לחקור בגדר ההפסק בין הברכה לשתי' וכיו"ב, אם הוי מטעם היסח הדעת, ובגוונא דליכא היסח הדעת הוי ברכה מעליא, או דהוי גם בגוונא דליכא היסח הדעת, כיון שלא התחיל במצוה, אין לה אח"כ על מה לחול, דתרתי בעי' שלא יהא היסח הדעת וגם שיהא להברכה על מה לחול.

כ' המ"ב (סי' קס"ז סק"ו), וכמו בכל ברכת המצוות או הנהנין דצריך לחזור ולברך, אם הפסיק תיכף אחר הברכה, אף אם ידע בבירור שלא הסיח דעתו, דכיון שלא התחיל עדיין במצוה, אין לה אח"כ על מה לחול.

וכ"מ בהגהות רעק"א (סי' רע"ג) על הש"ע, דהנ' על מ"ש שם בס"ג, כתוב בפסקי מהרא"י אם קידש על מים וסבר שהוא יין, (והי' דעתו לשתות אח"כ) יחזור ויקדש, ואע"ג דקידוש על היין הוי מדרבנן, ואע"ג ולדיר לברך שנית בפה"ג. ולכאו' ק' דהרי הקידוש על המים, לא קידוש, ומ"מ לא הפסק בין ברכת בפה"ג לשתית יין אחר, ותי' כיון שסבור שהוא יין וצריך לקדש עליו, לכן לא הפסק, דאין כאן היסח הדעת ובהגה"ה רעק"א מק' כנ"ל על המג"א, (וכי אף דליכא היסח הדעת, מ"מ אין הברכה על מה לחול, וכדברי המ"ב דלעיל).

תי' בד' המג"א וד' המ"ב, דתרתי איתנהו בי', משום היסח הדעת, ואפי' בגוונא דליכא היסח הדעת, חסרון נוסף, דאין הברכה על מה לחול. ובדברי המג"א משמע דסובר רק משום היסח הדעת וצ"ע.

ולכן אחד שטעה ובירך שהחיינו בליל פסח, ולפני שתיית היין, הרגיש בטעותו,
אם מותר לשתות היין בלי ברכה, כיון דהפסיק בין בפה"ג לבין השתיה, כי
ברכת שהחיינו ללאו בורך הוי הפסק, וראיתי מנחת-קודש (סימן סק) בשם
הגרש"ז אויערבאך זצ"ל כיון דלא היסח הדעת, לא הפסק, והבי כיון שהוא
סבר דצריך לברך שהחיינו, אין כאן היסח הדעת. אלא לפי הנ"ל
ורעק"א, כיון דאין הברכה על מה לחול, הוי הפסק.

ויל"ה מגמ' עירובין (ג) דאפי' הכא דליכא היסח הדעת, עכ"ל הוי הפסק
דאין הברכה על מה לחול, וראי' שם כ' והשתא דקיי"ל דבא ולא ידע הי עשירי
גמור והי' אחד עשר שנקראו עשירי, בעי תרוייהו תנופה חזה ושוק וסמיכה, X)
ולכ' אומר דאינו מברך על התנופה ועל הסמיכה דלא ליהוי ברכה לבטלה,
והיינו דאת הראשון הוא עשירי גמור, והאחרון לא עשירי, XX) הוי מעשה התנופה
הראשונה הפסק. ואם נימא דטעם הפסול של הפסק בין ברכה למצוה
משום היסח הדעת לחוד, הכא דעושה משום ספיקו, וכוונתו לקיום
המצוה אין כאן היסח הדעת. אבל את טעם הפסול, אף היכא דלא היסח
הדעת, משום דאין הברכה על מה לחול, אף בכה"ג נחשב להפסק.

X) ומה דין שלמים לענין זה, דהשלמים טעונין סמיכה ונסכים ותנופה
חזה ושוק, מחוץ במעשר. XX) והשני הוא שלמים.

וקצ' דכאן דן בספה"ש, דנסתפק במנין הספירה, אם יכול לברך ולספור שני מספרים מספק, וכ' שם דאין חובת הספירה, דספירה היא לידע ידיעה ברורה והתכלית את המספר שהוא מונה עיי"ש (תו"מ סימן לד).

ויש לדון איך יברך, אם הספירה הראשונה אינה נכונה, והספירה השני' היא הנכונה, נמצא דהספירה הראשונה הוי הפסק בין הברכה לספירה השני' האמתית. אם נימא דאין הברכה על מה לחול. דאולי היסח הדעת אין כאן דכוונתו לקיים המצוה מספק, לא הפסק ותלוי בחקירה דלעיל.

ולכאו' יש לעיין מהא דאמרי' בקידוש זמן, לא שני דלבש בגד חדש או מניח פרי חדש ואומר שהחיינו. ולכאו' אם מה"ד א"צ לברך שהחיינו על היום, הרי השהחיינו על הבגד והפרי הוי הפסק בין קידוש לשהחי'. אבל אם נימא דהפסול הוא רק משום היסח הדעת, והכא דעושה מספק אין כאן היסח הדעת (מיהו רש"י עירובין סבר לא כן וכדלעיל).

והרעק"א לשי' נ"ל, כי בשו"ע שבת (סי' רצ"ח סע' ה') דאין מברכין על היין
שלא שבת (דהיינו בגיסר בשבת), וכ' המ"ב דה"ה במוצ"ש לא יצא, (ועיי"ש) וכ'
בה' רעק"א דצריך לחזור ולברך בנה"ג כיון דברכה שאחרי האש אינה, לא יצא,
ומילתא הוי הפסק בין בנה"ג לטעימה — ואף דליכא היסח הדעת וכנ"ל.

והרע"ק מדבבה (מובא במ"ב סי' תקפ"ה) דאם לא יכולין לתקוע והפך
השופר וקרא לתוכו ויהי נועם, ושוב יכול לתקוע, וכ' דצריך בתקיעות
דמעומד אגב בתקיעות דמושב הוי הפסק גמור בין הברכה לתקיעה וכנ"ל.

וכה' תפלין (סי' כ"ב) מביא בדבי' דגאו' דאין להניח תפלין על הבגד,
משום דהוי חציצה, ואף הטעם דכי' לך לאות ולא לאחרים לאות. (ונ"מ אם
יכסה את הבגד שיש לו גם התפלין) ומביא שם דצ"ל לברך על תפלין ש'.
בכה"ג דהוי ספק אם קיים המצוה. וכ' הגרע"ק דלכאו' וכי צריך כיון
דצריך לברך על תש"ר, ודמי למי שאינו מניח תש"י דמברך על ש"ר, א"כ
יברך על של יד, והברכה תחול על ש"ר מדין ודאי. מיהו הרע"ק שם
כ' דלוי יברך, לשי', דאין הברכה על מה לחול, דשמא תפלין ש"י
לי' דבה, וכנ"ל.

תמצית הדברים! מ"ב סי' קמ"א סק"ו, הגה"ת רעק"א (סי' רע"ו) על המג"א שם,
ויה"ר מרפ"י עירובין ו', (ומ"ד נ"מ בזה, ט"ו, וע"ע [illegible] של פסח,
וכן ספק בספירה) מובא סי' רצ"ח במ"ב וברעק"א שם, וכה' תפלין (כ"ב) רעק"א שם

ולפי האמור יש לדון, היכא דמגלגל אתרוג בחמה על להתכווץ, אם
שפי בנוסחה אחת לעשות שתיהן גלגלים בחמה ולא לקיים בזה מצות
נטילת לולב, או נאמר דגילגה נוסחה אחת, אלא רק לגלגלו, וצריך
שיאמר דיבור שיהיה לכוונת שיעור נטילה, וצ"ע מקודם קודם מ"ב ס"ק ו'
בשם קול אליהו הובא בחזקת הכל.

~~ויש לדון, הגמ' או נוסח דאין מעלה~~

ואף שתחילת הלימוד עדיין אינו שלו, ואפ"ה מ"מ דהקנין
יצא בעלמא בל בגוף באתרוג, שבל בנוסח קודם שלו הגמרא
נעשה התורה לא עשה משהו רק שהוא גובה, וכתבו שלא ולאו
עד שינוהו ועוד יגבוהו.

ונראה לחלק דבשתייה דהפסק בין הברכה למעשה המצוה, אם
בשלא היסח הדעת, ובכה"ג הוי הפסק, כיון דליכא לא את שהתחיל
הברכה, ולכן הוי הפסק אם היכא דליכא היסח הדעת, ובשבילו לא
הפי' במג"א שיעורן עד נ"א בכ"ל.

והנראה לדבר כי היכא דיש לו שני אתרוגים, אחד ודאי כשר,
ואחד הדר אבל ספק פסול, והשאלה דיש לברך על ספק פסול
ואח"כ יטול זה שהוא ודאי כשר, דהלא לא יקיים מצות הידור המצוה,

(1)

כי הידור בלי מצוה אינו כלום. ומצוין [x] מקראי קודש (סימן ט׳) ודברי הגרש״ז אוירבך הנ״ל, ומהווה לכאו׳ הפסק הנ״ל.

וכ׳ בשם הגרי״ש, דהרי יכול לברך על הדולק ואח״כ מדליק עד האחרות השנ׳, ומכוון בזה לצאת בזה. ולא התחלת המצוה יהי׳ בלי הפסק, ובשעת עשיית המצוה, דיכול להפסיק אם יפסיק.

x) ונמ״י חדושי הגרי״ז אתי כהו דהידור מצוה, רק עם קיום המצוה. ולכן בנה שהוא מדליק הנרות, כמנין אנשי הבית מן ההידור. ומצוין לשו׳ הרמב״ם, בהל׳ על בתים שאינם מברכים את המילה, בתחילה, אינו חוזר. ומטעם הנ״ל.